

Veľká noc, Nanebovstúpenie, Turíce a podstata základného kameňa vianočného kongresu 1923/24

Sergej O. Prokofjev

Z otcových síl, ktoré vystupujú z hlbín, zo síl Syna, ktoré pôsobia v kruhu, zo síl Ducha, ktoré zostupujú z výšin, vytvoril Rudolf Steiner na vianočnom kongrese 1923/1924 základný kameň Všeobecnej antropozofickej spoločnosti a ponoril ho do srdca a duší prítomných antropozofov. Týmto tajomným činom sa verejne odhalil nový vzťah makrokozmičských síl pôsobiacich v človeku: keď sa v ľudskej hlave zjavujú duchovné myšlienky, Kristus pôsobí v srdci, Otcova vôľa sa uskutočňuje v skutkoch členov. Tento vzťah, ktorý, ako sme videli, je výsledkom Turíc, predstavuje tretiu a poslednú etapu Kristovej jednoty "s pozemským prúdom bytia", takže môžeme povedať: Nová interakcia základných síl makrokozmu, ktorá sa začala na Turíce a prejavila sa na vianočnom kongrese, nám otvára cestu k pochopeniu vzťahu, ktorý existuje medzi položením základného kameňa nových tajomstiev a tromi vyššie opísanými etapami, ktorými slnečná bytosť Krista vstupuje do pozemskej existencie. A teraz chceme tento vzťah pozornejšie sledovať. Pritom by mal slúžiť ako východiskový bod pre komunikáciu duchovnej vedy, že princípy Otca, Syna a Ducha sú v našom vesmíre zastúpené pôsobením troch božsko-duchovných hierarchií. To však znamená, že musíme hovoriť o trojnásobnej premene v činnosti vyšších hierarchií, ktorá bola spôsobená Kristovým bytím pri prechode tajomstvom Golgoty, Nanebovstúpením a Turícami.

Vďaka tajomstvu Golgoty, najvyššej hierarchie, sérofov, cherubínov, trónov, ktoré predstavujú Otcov princíp v našom vesmíre, nielen konáť "prirodzene" z hlbín zeme prostredníctvom jej pevných, kvapalných a plyných častí, konáť týmto spôsobom zvnútra navonok, ale aj konáť ako vo vlastnej sfére tejto hierarchie, vo sfére pevných hviezd, odkiaľ vytvára a riadi morálny poriadok vesmíru. Túto zmenu v činnosti prvej hierarchie možno charakterizovať aj takto: Ak prvá hierarchia koná okamžite, ako v oblasti pevných hviezd, prejavuje sa vo vytváraní morálneho svetového poriadku, ale ak sa to deje v zrkadlení, ako "ozvena" (I, 18), podporuje vznik prirodzeného svetového poriadku, pretože jeho sily potom, zostupujúce nejakým spôsobom z výšok, sa v hĺbkach zrkadlia tým, čo je už vo vnútri Zeme (a človeka) padlo na smrť a stalo sa neprístupným jej poznaniu (to znamená, že už nie je "transparentné" pre svoje sily).

Niečo podobné môžeme pozorovať v druhej hierarchii, Kyriotetes, Dynamis, Exusiai, ktorí predstavujú princíp Syna v našom vesmíre. Jeho pôvodnou sférou činnosti, kde tvorí "morálny vesmír" spolu s prvou hierarchiou, je sféra Slnka. Môže nechať svoje tvorivé sily vládnuť priamo. Na druhej strane, jeho pôsobenie v blízkosti zeme až po rozdelenie vekov sa prejavuje len nepriamo: Exusiai (duchovia formy) teda pôsobili slnečným svetlom a teplom; hudba sfér vychádzajúcich zo slnka a planét (prostredníctvom chemického alebo zvukového éteru) Dynamis (duchovia pohybu); a životné sily (životný éter) vychádzajúce zo Slnka Kyriotetes (Duchovia múdrosti). Preto všetci traja duchovia druhej hierarchie nepôsobili v

blízkosti Zeme rovnakým spôsobom ako vo svojej slnečnej oblasti, ale iba "prirodzeným spôsobom", iba prostredníctvom štyroch rôznych druhov svetového éteru, pretože možnosť okamžitého (t. j. morálneho) konania v blízkosti zeme im zostala uzavretá kvôli existencii síl smrti, ktorých povaha, ako sme videli, nebola prístupná ich poznaniu.

Po tajomstve Golgoty a udalosti Nanebovstúpenia sa však táto situácia zásadne zmenila. Lebo Kristus pri Nanebovstúpení svojím spojením s éterickým telom človeka usilujúceho sa o Slnko začal okolo Zeme vytvárať "éterický prstenec", ten prstenec, ktorý, slovami Rudolfa Steinera, je v našej dobe počiatkom toho, že Zem sa stáva Slnkom. A to znamená, ezotericky povedané, že všetky tri druhy bytostí druhej hierarchie teraz v dôsledku udalostí Vzostupu dosiahli možnosť pôsobiť v blízkosti Zeme, presnejšie: v "éterickom prstenci" obklopujúcom Zem nielen "prirodzeným spôsobom" cez svetový éter, ale aj okamžite, ako doteraz pôsobili len vo svojej vlastnej slnečnej sfére. - Pokiaľ ide o ľudí žijúcich na Zemi, je pre nich tiež veľmi dôležité, že to zásadne zmenilo spôsob fungovania druhej hierarchie v pozemských udalostiach. Pretože sily tejto slnečnej hierarchie môžu teraz preniknúť do éterického srdca človeka, aby sa človek mohol, slovami Rudolfa Steinera, postupne naučiť hovoriť o "vnútornom Slnku" alebo "poznať svoju vlastnú bytosť putujúcu po Zemi vedenú Slnkom".

Nakoniec môžeme pozorovať práve takúto zásadnú premenu v ríši tretej hierarchie, ríši archeov, archanjelov, anjelov, ktorí predstavujú princíp Ducha Svätého v našom vesmíre. Podľa údajov duchovnej vedy boli tieto tri druhy hierarchických bytostí vždy aktívne vo vývoji ľudstva, ani nie tak zvonku, pri vytváraní pozemskej prírody alebo prirodzeného charakteru pozemských bytostí, ale skôr vo vnútri pozemských bytostí a najmä v človeku. Anjeli sú teda svojím vplyvom na astrálne telo vodcami a ochrancami individuálneho človeka, archanjeli svojím vplyvom na éterické telo vodcami národov, archeovia svojím pôsobením siahajúcim až na fyzické telo, duchovia času, vodcovia celých historických vekov. Čo sa však týka duševného života človeka, tieto tri kategórie duchovných bytostí majú formatívny účinok (gestaltend) na myslenie, cítenie a vôľu, a preto do určitej miery určujú jeho mentálnu konfiguráciu, najmä v starších časoch. Zároveň dostávajú impulzy pre svoje konanie od vyšších hierarchií, ktoré v našom vývojovom cykle ešte nepôsobia priamo v ľudskej bytosti. Rudolf Steiner to opisuje takto: "Teraz sa vedenie vyšších hierarchií uskutočňuje takým spôsobom, že postupne, podľa svojich síl, sa zúčastňujú na tomto vedení, najprv na tých najnižších. Záležitosti pozemskej evolúcie sú vedené takým spôsobom, že vysoké bytosti [druhej hierarchie] až po najvyššiu [prvú hierarchiu] sú aktívne, ale o určité záležitosti sa starajú ich služobníci, anjeli, archanjeli a archeovia, takže oni zasahujú do evolúcie ako prví."

Ale úmerne s blížiacim sa zlomom vekov vyššie hierarchie postupne strácali "až po najvyššiu", pretože sily smrti, ktoré do vývoja ľudstva priniesli Lucifer a Ahriman, silneli a silneli, strácali možnosť pôsobiť na ľudské duše prostredníctvom bytostí tretej hierarchie (pozri slová Rudolfa Steinera na strane 200) a tak viedli ľudstvo v budúcnosti k cieľu, ktorý mu bol pridelený. Ale keďže Kristus prešiel cez čiapku, Nanebovstúpením a nakoniec Turícami vstúpil do srdca ľudí, a keďže mohol zoslať Ducha Svätého do hláv ľudí z výšin, tretia hierarchia mohla opäť získať prístup do vnútra každého jednotlivého človeka. Duch Svätý, pôsobiaci v ľudskom lone od prvých Turíc, je teda tou silou, ktorá spája ľudí priamo so sférou tretej hierarchie a skrze ňu s vyššími hierarchiami "až po najvyššiu". V dôsledku tejto novej situácie

bytosti tretej hierarchie budú v budúcnosti prenikať do ľudského vnútra skrze Ducha Svätého, ktorý prináša nové vedomie. Budú schopní formovať svoj vplyv na človeka nielen ako za starých čias, keď tento vplyv prenikol do základov duše s potrebou prírodnej sily, ale odteraz budú pôsobiť v človeku takým spôsobom, že už nebudú hasiť jeho jasné, bdelé vedomie. Ja, ale to znamená, že človek si tiež plne zachová svoju individuálnu slobodu vo svojom konaní.

Takto je od našich čias možné, aby sa všetci ľudia, ktorí sú v zmysle evanjelia "dobrej vôle", postupne vyvíjali smerom k novému, plne vedomému kontaktu s bohmi. A len na tejto ceste môžeme v našich dušiach zvíťaziť nad základom skutočne morálneho poriadku v duši, poriadku, ktorý sa potom môže preniesť aj do spoločenských vzťahov.

Vidíme teda, ako vďaka tajomstvu Golgoty, následnému Nanebovstúpeniu a Turíciám môžu teraz všetky tri hierarchie pôsobiť priamo na pozemskú existenciu, a to nielen "prirodzeným", ale aj morálnym spôsobom. Týmto spôsobom sa Zem postupne pripravuje na to, aby sa stala morálnym slnkom sveta, novým "vesmírom lásky" založeným na čisto morálnom svetovom poriadku, tak ako prírodný svetový poriadok tvorí základ dnešnej Zeme, "vesmíru múdrosti". Človek bol pôvodne umiestnený do tohto prirodzeného svetového poriadku, aby získal skutočnú vnútornú slobodu tým, že ju pozná a prekonáva. Dnes je tento vývoj do značnej miery dokončený. Svedčí o tom skutočnosť, že bolo možné usporiadať vianočný kongres medzi ľuďmi, ktorý podľa svojej ezoterickej povahy nie je ničím iným ako výzvou duchovného sveta všetkým "ľuďom dobrej vôle", aby opäť spolupracovali s bohmi, vedome sa podieľali na budovaní nového vesmíru slobody a lásky!

Ak si teraz spomenieme, že podľa Zeylmana van Emmichovena Rudolf Steiner vytvoril "dodekaédrický základný kameň lásky" z mocností všetkých troch hierarchií, potom sa môžeme priblížiť k poznaniu samotného centra vianočného kongresu. A navyše: potom sa v nás prebúdzajú impulzy usilovať sa celou silou nášho bytia ponoriť do našich srdiec uholný kameň tohto kongresu, ten uholný kameň, ktorý svojou hierarchickou časťou zodpovedá novému morálnemu poriadku vesmíru a vo svojej ľudskej časti morálnemu poriadku, ktorý musí každý človek ustanoviť vo svojej duši ako Kristov morálny poriadok. Ak chce pôsobiť v našom súčasnom svete v duchu nových kresťanských tajomstiev.

Aby sme však ešte hlbšie pochopili základný kameň vianočného dohovoru a jeho ezoterický význam, chceme znovu pozorovať tri stupne jednoty Kristovho bytia s pozemskou existenciou, ale z iného uhla pohľadu. Po prvé, prvá etapa. Ako sme videli, predstavuje tajomstvo samotnej Golgoty. Rudolf Steiner charakterizuje tento stupeň veľmi zvláštnym spôsobom vo svojich prednáškach o piatom evanjeliu. Hovorí: "Pre Zem sa pri Ježišovej smrti zrodilo to, čo predtým existovalo na všetkých stranách mimo Zeme: vše vládnuca láska, kozmická láska... Pre Zem sa zrodilo niečo, čo predtým existovalo iba vo vesmíre, zrodilo sa to, keď Ježiš Nazaretský zomrel na kríži na Golgote. Smrť Ježiša Nazaretského bola zrodom kozmickej lásky v pozemskej sfére." 44) Prvou etapou je teda "zrod kozmickej lásky vo sfére Zeme" - Ex deo nascimur! A táto kozmická láska je to, čo žije a prúdi v astrálnom svetle Krista, ktoré sa vylialo z kríža na Golgote do pozemskej existencie, pretože "svetlo je láska" O tomto svetle lásky Rudolf Steiner ďalej hovorí, že sa v budúcnosti stane éterickým a neskôr fyzickým. Potom bude Zem žiariť vo vesmíre ako Slnko Lásky a postupne sa stane tvorivým

centrom nového vesmíru, "vesmíru lásky", čo je tiež zdôraznené v poslednej kapitole "Tajné vedy v náčrte". Toto je ezoterická stránka tajomstva Golgoty: "Udalosť na Golgote je slobodný kozmický akt, ktorý vzniká zo svetovej lásky a môže byť uchopený a pochopený [erfaft werden] iba ľudskou láskou."

Pozrime sa teraz na druhú etapu. Ako sme videli, spočíva v tom, že ľudské éterické telá sú tak preniknuté Kristovou mocou, že tie časti, ktoré dostali túto moc, sa po smrti už vo svete nerozpúšťajú, to znamená, že nepodľahnú smrti ako jednotlivé éterické telá, ale zostávajú zachované po celej zemi a častejšie tvoria "éterický prstenec" spomínaný. Ale takáto metamorfóza éterického tela sa môže uskutočniť len vtedy, keď si človek v sebe skutočne uvedomí princíp: V Christo morimur - v Kristovi sa smrť premieňa na život. Iba v tomto prípade môže éterické telo prijať do seba nové sily dané Kristom, ktoré mu umožňujú neupadnúť do smrti v éterických priestoroch vesmíru. Ale aký je proces, ktorým sú éterickému telu dané životné sily? Aké sú životné sily pre éterické telo? Sú to predstavy sveta, tie predstavy, z ktorých éterické telo buduje a udržiava fyzické telo počas pozemského života.

Rudolf Steiner sa tejto téme osobitne podrobne venuje v prednáške z 21. apríla 1924. Tam opisuje, ako je éterické telo postupne vytvárané učiteľmi lunárnej múdrosti zo síl planetárneho systému, pričom najprv preberajú substanciu éterického tela z lunárnej sféry obklopujúcej Zem. Potom je éterické telo individualizované tým, že sa naň vtlačia sily planetárneho systému, ktoré teraz tvoria základ neskorších mentálno-fyzických schopností človeka: reči, pohybu, múdrosti, lásky, duševného tepla a síl ochrany a starostlivosti: "Všetko, čo sa deje na Mesiaci, to sa tiež stane, aby človek dostal sily, ktoré potrebuje na vytvorenie svojho éterického tela, to všetko závisí od výsledkov pozorovania, ku ktorým prichádzajú bytosti na Mesiaci, ktoré nejakým spôsobom žijú na Mesiaci a pozerajú sa na putujúce planéty nášho planetárneho systému, Merkúr, Slnko, Mesiac atď." Slová "pozorovať", "hľa" – na inom mieste tej istej prednášky Rudolf Steiner dokonca hovorí o "videní", "videní" – opisujú, ako lunárni učitelia múdrosti prijímajú z planetárnych sfér predstavivosť sveta, ktorú potom vtlačujú do novo sa formujúceho éterického tela. K týmto predstavám sveta človek pridáva počas svojho pozemského života svoju ľudskú predstavivosť, ktorá sa pred ním po jeho smrti (alebo pri zasvätení) objavuje ako jeho "oživená" pamäť, ako imaginatívna panoráma jeho minulého pozemského života. V súhrne teda môžeme povedať: Éterické telo je predovšetkým nositeľom svetových a ľudských predstáv. V čase tajomstva Golgoty však zatemnenie, ktoré spôsobil Ahriman v duchovnom svete hraničiacom so zemou, ako aj jeho vplyv na stvorenie ľudského éterického tela pred zostupom k Vteleniu, dosiahli takú intenzitu, že svetské predstavy, ktoré vychádzajú z planetárnych sfér, už nedokázali dostatočne chrániť éterické telo pred postupným vysychaním. Preto potrebovala éterické

Príliv nových, oveľa, oveľa silnejších životných síl, oveľa silnejších svetových predstáv, ktoré sa stali možnými vďaka Kristovmu nanebovstúpeniu, ktoré nasledovalo po tajomstve Golgoty, vďaka jeho spojeniu s éterickými telami ľudí a vďaka tomu, že do nich prenikol prvotnými vzorcami predstavivosti, teda silami sveta Budhu, svetom prvotných vzorov, ktoré tvoria tieto predstavy.

Tento proces môžeme pozorovať aj z hľadiska evolúcie. Východiskový bod Rudolfa Steinera môže zároveň slúžiť ako východiskový bod, že prvotná múdrosť ľudstva (teda jasnovidecká

skúsenosť svetovej predstavivosti) súvisela so skutočnosťou, že ľudské éterické telo v dávnych dobách vyčnievalo ďaleko nad fyzickú hlavu. Až uprostred atlantickej epochy sa éterické telo pomaly začalo sťahovať do fyzického tela, čo išlo ruka v ruku so stratou starej atavistickej jasnozrivosti, starodávnej múdrosti, so stratou možnosti prežívať predstavivosť sveta "prirodzeným spôsobom" v sebe. V dôsledku toho v čase palestínskych udalostí existovalo skutočné nebezpečenstvo, že ľudstvo stratí akýkoľvek vzťah k starej múdrosti, a to znamená k svojmu vlastnému pôvodu, k božsko-duchovnému svetu. Vývoj však išiel ďalej, a tak tento proces, ktorý začal uprostred atlantickej epochy, dosiahol svoj obrat vďaka múdrosti svetového vedenia v čase udalostí v Palestíne: "V okamihu, keď sa zjavil Kristus, éterické telo začalo opäť stúpať..." to znamená mimo fyzického tela. Ale éterické telo, ak mal tento proces viesť k spásu (Heil), nemohlo vstúpiť do vonkajšieho duchovného sveta bez múdrosti, bez svetovej predstavivosti, ale to: oslobodené od všetkých životných síl Lebo predstavivosť je, ako sme videli, životom pre éterické telo: "Musel teda prísť na zem impulz, ktorým sa obnovilo to, čo bolo spotrebované zo starého pokladu múdrosti, tak bol do éterického tela implantovaný nový život ... Ale tento, tento život do éterického tela, priniesol Kristus". Môžeme teda povedať: Iba prostredníctvom tohto oživenia ľudských éterických tiel bol umožnený "éterický prstenec" kolies Zeme a jasnovidné vedomie zasvätenca ho vníma ako súhrn ľudských predstáv preniknutých životom.

Nakoniec je tu stupeň Kristovej jednoty s bytím Zeme. Aby sme lepšie pochopili tieto udalosti, spoliehajú sa opäť na proces duchovného zrkadlenia, ktorý súvisí s týmito udalosťami, chceme si vybrať ako východiskový bod bola podstatou starého zasvätenia, ktorého vyvrcholením bolo, že neofyt bol ponorený do trojdňového chrámového spánku podobného smrti. Až do tohto bodu bolo astrálne telo tak pripravené, že sa v ňom postupne vyvinuli orgány jasnozrivosti, aby dosiahlo duchovné zážitky. Ale aby sme si uvedomili tieto skúsenosti, všetko, čo prijalo astrálne telo duchovného učeníka, muselo byť vtlačené do éterického tela. Preto bol potrebný trojdňový chrámový spánok podobný smrti, pretože počas tejto doby bolo uvoľnené nielen astrálne telo (ako v spánku), ale aj éterické telo z fyzického tela (ako v smrti). Zmyslom tohto skutočne nebezpečného postupu bolo, že obsah astrálneho tela, keď vstúpil do vedomého poľa seba, sa neodrážal vo fyzickom tele, ako sa to deje s bežným človekom v každodennom živote, ale v éterickom tele, čo umožnilo vedome prežívať svet predstavivosti. Podobný proces prebieha v modernej iniciácii, v ktorej sa koherencia medzi éterickým a fyzickým telom tiež uvoľňuje prostredníctvom meditačných a koncentračných cvičení, takže tam sa dosahujú rovnaké výsledky, ale teraz čisto vnútornými prostriedkami. ^ Preto sa v oboch prípadoch, aj keď rôznymi spôsobmi, prenáša, odráža schopnosť z fyzického tela do éterického tela. V dôsledku toho sa v poli sebavedomia nevynárajú mŕtve, tieňové, zrkadlové myšlienky fyzického tela, ale živé myšlienky zrkadlené éterickým telom, ktoré môžu viesť k uvedomeniu si reality a udalosti duchovných svetov.

Niečo podobné, ale na makrokozmickej úrovni, sa odohráva na tretej úrovni. "Éterický prstenec" obklopujúci Zem, ktorý odráža astrálne svetlo Krista, ktoré v sebe nesie substanciu svetovej lásky, ju v tomto zrkadlovom procese premieňa na prúd duchovných, životom naplnených svetových myšlienok, na prúd najčistejšej inteligencie, ktorá je ako zrkadlové svetlo prvkom, v ktorom môže Duch žiť a tkať. A v týchto svetských myšlienkach, v ktorých Duch žije a splieta, duša sa teraz môže prebudiť tým, že mu prinesie svoje vlastné myšlienky,

oplodnené a oživované duchovnou vedou, čiže tie ľudské myšlienky, ktoré jediné sú schopné nájsť prístup k myšlienkam sveta, a tak viesť ľudskú dušu k zakúšaniam impulzov Ducha, k skutočnému prebudeniu v Duchu, k pravým turíčnym sviatkom: Per spiritum sanctum reviviscimus - V myšlienkach sveta sa prebúda duša.

Takto máme v troch stupňoch jednoty Kristovho bytia s pozemskou existenciou, ktoré sú vyjadrené vo Veľkej noci, Nanebovstúpení a Turíčach, zdroj síl, ktoré žijú v pozemskej sfére ako substancia svetskej lásky, ako životodarná predstavivosť sveta, ako svetlo nesúce svetové myšlienky, ku ktorým sa človek môže v skúsenosti priblížiť iba víťazstvom nad duchovnými ľudskými myšlienkami. Ľudská predstavivosť, ľudská láska ako vnútorné orgány poznania.

A môžeme ešte raz povedať, pozorujúc podstatu základného kameňa vianočného kongresu: Rudolf Steiner vytvoril z troch síl, zo svetovej lásky, ktorú možno pochopiť iba ľudskou láskou, zo svetových predstáv, ktoré sú oživované ľudskou predstavivosťou, a zo svetových myšlienok, ktoré možno spojiť iba s duchovnými ľudskými myšlienkami, inými slovami, zo síl Veľkej noci, Nanebovstúpenia a Turíc, "dodekaédnu imaginatívnu formu lásky", ktorý bol prvýkrát ponorený na vianočnom zjazde do srdca a duší antropozofov ako základný kameň Všeobecnej antropozofickej spoločnosti.

Tento "dodekaédrický kameň lásky" opisuje Rudolf Steiner na druhý deň vianočného kongresu, 25. decembra 1923, počas tajomstva položeného uholného kameňa: "Potom začne žiariť tento uholný kameň pred očami našej duše, ten základný kameň, ktorý má svoju podstatu z ľudskej lásky, svoju substanciu, svoju podstatu, svoju formu, svoju podobu z ľudskej predstavivosti a z ľudských myšlienok, tú nádheru svetla, ktoré v každom okamihu, keď si spomenieme na tento okamih, môže svietiť smerom k nám teplým svetlom, ale ktoré stimuluje naše konanie, naše myslenie, naše pocity, našu vôľu.

"Viesť k dobru...", čo chceme priniesť svojimi skutkami do sveta v prospech rozvoja ľudstva, z mocností Turíc, ktoré prebúdzajú naše myslenie, zo síl Nanebovstúpenia, ktoré oživujú naše city, zo síl Veľkej noci, ktoré prenikajú do našej vôle.